

ming der leerlingen) psychologisch beter, personen en voorvallen avoelg van ter waan- in Michiel de Ruyter. Witt. Hij geeft dan vertellen is tegelijk VERTELT men niet denist). Daarna geel- objectief, daarna sub-

erbrenge op de be- p Gods Woord zelf- eigenlijk buiten ons ons verstand gericht van het „geestelijk- ing. Dan worden de

er ook wel gehouden te oude methode lo- ten verkozen, waarin- eld in: eerst verkle- heeft zulk een pre- is teekent men een- i schoon (of leelijk- avan hen. Daarna- orders een touw in- en haak is bevestig- ene van de objectie- den, zoodat het dan

bedoeld, berust op een beschouwing al- (el) niet rechtstreeks een predikant moet met ons geloof- zoodoende, dat Gods- IEST. Een woord als- voet U ergert, hoor- maar een VERSLAG- t Zijn hoorders niet- ot U en mij recht- elven gesproken. Zij- an alle kanten. Gel- alleen gesproken. Hi- a Geest. Waarom er- een woord eerst da- houd, als de rede- rby, de persoon in- j mogen geen onder- ef en objectief te- Jw Bijbel, die bij U-) WOORD van U- od zelf spreekt erin-

niet, om elk woord- ir wel, om met be- n de vraag voor te- een misverstand in- inzake de „toepas- len klink afgaande.

Ziet men scherp- maar aan het slo- ingend" te worden- e zijn, en daarin is- ' altijd „indringend"

n, dat er weer een- t opkomen is, deze- ren beweren inder- roomingen" zijn. Te- nisverstand er meer- gereformeerde volk-

of „zelfbeproeving".

ierboven opgemerkt- dat in den laatste- t, dat, populair ge- te tegenwoordig ook- ken mag; wordt nu- ver stellen anders- eegt langs den we- n het geloof, steeds- an een dictaat aan- ontsnappen wil aan- een zaak van zelf- werpelijk. Geloof is- vreeze des Heeren- begint, is verwerpe- urlijke „zelfbepre- haalt medeijon uit- on te nemen uit de- Leerregels).

lig allereerst rechte- e ik volgende stel- idema ter vergade- udievereeniging, dd.

derwerp: „Geweten- .

ieërhare innerlijke- onder als innerlijke- mensch bedreven

stem Gods in ons- et subjectieve gezag- lat in overeenstem- ve norm van Gods- oorzaakt geestelijke- veinig of geen aan- ewetensfunctie. De

psycho-analyse heeft daarentegen wel het neuro- tisch conflict gezien als een spanning tusschen het ideaal-ik en de lagere driften en begeerten.

6 Een neurose als conflict tusschen het ideaal-ik en de lagere driften ontstaat ten gevolge van de wer- king van het geweten.

7 Een neurose hangt nauw samen met schuldgevoel of zondebewustzijn. De oorzaak van het schuld- gevoel kan bewust of onbewust zijn.

8 In de neurose komt uit een tendenz tot zelf- bestraffing.

9 Biecht, psycho-analyse, „deelen" zijn hulpmiddelen, om te komen tot bevrijding van schuldgevoel, wat uiteindelijk verkregen wordt door aanvaarding van het offer van Christus en de vergevende genade van God (het geloof).

Het is niet mijn bedoeling hier op in te gaan. Maar het mag ik opmerken, dat over deze stellingen de meningen ten eerste zullen verdeeld zijn. In stelling 4 v. wordt „uiteindelijk" verkregen door ge- loof, wat ALLEEN door geloof te verkrijgen is. Ge- loof, dat voorop heeft te gaan. Ook de stellingen 2, 3 zullen van theologische zijde wel bestreden worden; de referent zal zich dit wel ter dege bewust zijn.

Ik wil hiermee slechts demonstreeren, dat we juist aan deze zelf-analyse ongeveer nog niets weten, hetwelk later gereformeerden de een den ander toegeven kan. Vandaar dan ook, dat de prediking, die op zelfanalyse beruht, haar arme hoorders steeds machteloos ge- maakt heeft, gesteld althans, dat de hoorder er heusch met mee maakte. Aan de ongelukken, die anderen op het terrein der psychologie, kan de prediker, die ook zich er mee bezondigt, voor zich geen recht-vaardigingsgrond ontleenen. Daarom moge de Heere ons bewaren voor zulk een „zelfonderzoek", dat feitelijk zelfanalyse wezen zou. En Hij moge ons evenzeer be- waren voor de prediking, die de zelfbeproeving niet meer verlangen zou. Sommigen klagen: „Utrecht- 96" (dat immers zelfonderzoek eischte) wordt ver- keerd. Ik geloof dat het alleen maar nader uitgelegd wordt.

Dat de zending onder de Joden hysterie is... volgens N.S.B.-ers.

Er is onder de vele blaadjes, die, openlijk of niet- openlijk, de N.S.B. propageeren, ook één, dat den naam heeft: „De Oranjepost". Oranje heeft steeds ons land gemaakt tot een veilig asyl voor menschen, die elders door onrecht vertrapten en vervolgd werden. Niet het minst ook voor Joden. Hoewel de N.S.B. den mond vol heeft over een doorvoering van de z.g. „hervormings- beginselen" van Duitschland en Italië „in Neder- landschen geest", wordt toch in deze „Oranjepost" en ander geluid vernomen; geen wonder ook, waar- te z.g. „hervormingsbeginselen" zelf den „Nederland- schen geest" benevens de traditie van Oranje verkrach- ten. We lezen:

...als uit Duitschland joden over de grens wor- den gejaagd, waarvan onze oostelijke naburen ver- rekenen, dat ze het bont gemaakt hebben? Dan! Ja, wat dan? Dan wordt er een openbare samenkomen in de Groote Kerk te Arnhem gehouden tot bevordering van toenadering tusschen Joden en Christenen, zoodat op 29 April 1936 plaats vond. Zes, zegge zes sprekers, bestuigen na elkaar het spreekgestoelte en er wordt ook nog muziek ten beste gegeven.

Wij aarzelen niet deze vertooning een acuut geval van hysterie te qualificeren.

Den verder schrijft het nationaal-socialistisch orgaan:

Het was de Nederlandsche regeering, die in 1933 het initiatief nam en bij het presidium van de Volken- bondsvergadering een voorstel indiende om den Vol- kenbonderaad op te dragen, onverwijld de kwestie der Duitse Joodsche vluchtelingen te behandelen in economisch, finantieel en sociaal opzicht.

Wij laten in het midden of dit van onze regeering juist gezien was, in ieder geval bleek er uit, dat in ons land iedere anti-semitische beweging totaal af- wezig was.

Toch vindt een Christelijke federatie het noodig, in de Groote Kerk een propaganda-vergadering te hou- den. En wat bedoelen de Heeren? Allereerst bestrij- ding van het anti-semitisme. Maar dat is toch een open deur opentrappen?

Maar daar heb je nu juist de hysterie. De rem is weg. Ofschoon nergens in ons land anti-semitisme te bekennen is, zien die samenkomers de noodzakelij- keid van strijd tegen iets wat niet bestaat. Ze zijn aan de eene kant akelig sentimenteel geworden met hun stemming. Leg toch alle Joden behoedzaam in een donzen bedje. En staan aan den anderen kant klaar om een slachtoffer voor hun vechtlust te zoeken. Want hysterie maakt altijd slachtoffers en steeds on- schuldigen.

En dan! Het is bijna ongelooflijk. De samenkomers willen van Joden Christenen maken door middel van de Joden-zending. Wat willen die heeren toch eigen- lijk? Ja, in Duitschland hebben vele Joden het zwaar te verantwoorden gehad, volkomen juist. Maar in Rusland hebben de Joden het Christendom vrijwel geheel uitgeroeid. Waarom moet men nu over het eerste zoo sentimenteel doen en voor het tweede veel ernstigere, veel misdadigere en voor onze samen- leving veel gevaarlijkere totaal ongevoelig blijven? Is dat hysterie of niet?

De schrijvers vergeten, of liever, weten niet, dat wat in Rusland het christendom heeft uitgeroeid, niet het Jodendom was, doch het onchristelijke sovjet-régime. Voorzover Joden daarin een rol speelden, was niet hun misdadigheid, doch hun niet-christen-willen zijn de drijvende kracht van hun bestrijding. Drijfkracht was het meed- lom der proletarische dictatuur aan die zonde, waar- om de Joden-zending de Joden juist tot bekeering roepen wil: verwerping van den Messias. Precies dezelfde zonde propageeren de nationaal-socialisten in

Duitschland; die verwerpen ook den Christus der Schrif- ten; maken front tegen de Schrift, zoowel tegen het Oude als tegen het Nieuwe Testament; doen dus even- eens het kwaad, dat de „vleeschelijke" Joden op Gol- gotha bestonden; moeten dus met de Joden mee van dit kwaad zich bekeeren.

Hoe bitter weinig de N.S.B.-ers van de zending onder de Joden verstaan, en hoe zeer ze ten aanzien van het „anti-semitisme" in de Duitse lijn zich beginnen te bewegen, blijkt wel uit onderstaand citaat:

Waarom moet die toenadering tusschen Jood en Christen voorgaan boven de toenadering tusschen alle volksgeenoten, geen één uitgezonderd? Hoe waanzinnig dit is, is dadelijk duidelijk als men be- denkt, dat indien eenmaal de toenadering van alle volksgeenoten is bereikt, de toenadering van Jood en Christen ook een feit is geworden, van zelf. Zoodat bij iedere volksgroep zijn er ook bij de Joden goede en slechte volksgeenoten. De goede Joden, daar zijn wij overtuigd van, moeten van deze ziekelijke bevoor- rechtiging niets hebben. Zij gevoelen zich volksgeenoot, zoodat ieder ander. Zij weten maar al te goed, hoe zwaar het is de weelde van bevoorrechtiging en vooral ziekelijke bevoorrechtiging te dragen. Zij moeten niets hebben van het ziekelijke pro-semitisme van deze geëxalteerden. Want zij weten maar al te goed, dat de sociaal-democratie in Duitschland aan dezelfde ziekte heeft geleden en dat die ziekte de Sklarets en Barnatts heeft gebracht, die als geheel natuurlijke reactie weer het anti-semitisme ten gevolg heeft ge- had. Een der sprekers heeft er zelfs op gewezen, dat onder leiding van Mozes Mendelssohn in Duitschland de groote beweging voor assimilatie ontstond en dat het gevolg is geweest het anti-semitisme.

Vele malen zijn door alle eeuwen heen de Joden met programs vervolgd, in alle werldeelen. En altijd begon het met op de Joden in het bijzonder de aan- dacht te vestigen. Waarom dan nu weer deze uitdaging aan het noodlot? De schok, die het Nederlandsche volk ondervond van de Jodenver- volging in Duitschland, heeft het blijkbaar niet kun- nen doorstaan, en het is uit zijn evenwicht geraakt.

Maar nu had het volk „Leiders" noodig en de ge- loovigen „Herders". Die „herders" hadden die ge- loovigen moeten voorhouden, dat het Joodsche volk het uitverkoren volk is, en dat het daarom moet bo- ten voor zijn eigen zonden, opdat het steeds beter worde. En dat, als God wil, dat in Duitschland het anti-semitisme ontstond, de geloovigen in Nederland dit zeer zeker als de wil Gods moeten aannemen, daar zij niet anders dan kunnen aannemen, dat zij door God niet ter verantwoording zullen geroepen worden voor wat aan den Joden daar werd misdaan.

Maar dat is juist de ellende in onze kerken. Er zijn geen herders meer. Het zijn zelf schapen, die meeblaten.

Als deze massa van over het paard getilden eens minder aan het „blaten" gewoon geraakt was, zouden enkele betere elementen onder hen nog een open oor kunnen hebben voor de christelijke prediking, die „ras en bloed" en derhalve ook „volksgeenootschap" wil onder- worpen hebben, en dienstbaar gesteld zien aan het Woord der belofte, gesproken in en door Jezus Christus. Ze zouden dan zien, dat reeds vele eeuwen lang door de kerk gezegd is, dat het evangelie zoowel den rassen- haat als den klassenhaat overwint, en dat duurzame „toenadering" niet verkregen wordt door volksgemeen- schap, maar door samenbinding in het evangelie. En dat dus joden-zending door christelijke eenheid de nation- ale eenheid dient. Maar men luistert niet meer; de „leiders" der N.S.B. hebben van zulke dingen geen verstand, en de leden, die beter hebben geleerd, gooten overboord wat ze des Zondags misschien nog in de kerk tot gebeds-kwestie maken.

En dan leest ge in hetzelfde nummer weer een adver- tentie van een spreekbeurt van den heer Van Geel- kerken....

Onkerkelijkheid.

„Opbouw" schrijft over de onkerkelijkheid, een over- bekend, maar toch belangrijk blijvend thema. We lezen:

De kerken in Nederland omvatten niet meer het geheele Nederlandsche volk. Ruim een zevende deel der Nederlanders behoort blijkens de volkstel- ling tot geen kerkgeenootschap; namelijk 1.144.393 personen in 1930. Op zichzelf is dit cijfer nog niet zoo onttellend. Zes zevende deel van de bevolking behoort dan toch nog wel tot de kerken! Maar verontrustend wordt dit getal eerst, als men het legt naast de getal- len van vroegere jaren:

Aantal „onkerkelijken" in:

1930	1.144.393
1920	ruim 500.000
1910	290.000
1900	114.000
1890	65.000
1880	12.000
1870	6.000
1860	5.000

Dit laatste cijfer schijnt in de jaren vóór 1860 vrij constant te zijn geweest; vóór 1880 rekende men bovendien onder die ± 5000 de leden der kleinste ker- kelijke groepen en de personen waarvan de kerkelijke gezindte onbekend was. Men kan dus gevoeliglyk zeg- gen, dat er vóór 1870 maar heel weinig waren, die niet tot een kerk behoorden (en daaronder wellicht een vrij constant getal onmaatschappelijken, zwervers enz., een deel van het „wrakhout" der maatschappij). Met 1880 begint de stijging van het aantal onkerke- lijken, die men pas zuiver kan zien als men de pro- centcijfers neemt. Het percentage met „geen gezindte" ten opzichte van de totale bevolking is van 1880 af gestegen in deze lijn: 0,31, 1,48, 2,26, 4,97, 7,77, 14,42. Per 10 jaar dus een vermeerdering, die met de term „verduubeling" weliswaar globaal, maar toch niet onnauw is aangeduid. Moeten we verwachten, dat de lijn in dezelfde richting doorloopt, en zal dus

het aantal onkerkelijken eind 1940, dus over een goede 4½ jaar, bedragen 29 pct. van de bevolking, of wel bijna een derde deel?

Onkerkelijkheid en leeftijdspyramiden.

Uit hetzelfde artikel van „Opbouw" (ondertekend W. R. M. Noordhoff) citeer ik:

Op grond van de leeftijdsverhoudingen is een flinke toeneming van het cijfer der onkerkelijkheid toch wel te voorspellen. Bij het opmaken van zogenaamde „leeftijdspyramiden" blijkt n.l., dat — op een enkele uitzondering na — bij alle kerken de leeftijdsgruppen van 20—29 en van 30—39 jaar m i n d e r bezet zijn dan in de pyramide van de totale bevolking, terwijl in de groep der onkerkelijken deze beide leeftijdsklas- sen juist s t e r k e r bezet zijn dan het Rijksgemiddel- de. Van de beide laagste leeftijdsklassen geldt, met eenige wijzigingen, hetzelfde bij alle kerken (R. K. en Geref. uitgezonderd) is de basis van de pyramide te smal. Zelfs al zou geen „afval" plaats vinden, dan zullen dus, eenvoudig door het omhoogschuiven van de leeftijdsklassen, deze kerken bij de volgende telling aanzienlijk méér dan nu onder de onkerkelijken blij- ken geleden te hebben.

Roomschen en Gereformeerden — een uitzondering. Blijft het zoo?

K. S.

„ZACHTJES-AAN".....

Dat de ketterij alleen door geestelijken strijd verwinbaar zou zijn, bedoel ik niet in den vaak gangbaren zin van „niet door kracht of ge- weld, maar door 's Heeren geest". Die tegen- stelling acht ik onwaar, met de Schrift in strijd, en leidende tot een z o n d i g spiritualisme.

Dr A. Kuyper, Het Modernisme, een Fata Morgana op christelijk gebied, Amsterdam, 1871, blz. 61.

BOEKBESPREKING

„Dr J. A. Otte", door Dr H. M. van Nes.

Dit boekje is de eerste aflevering van den 41en jaar- gang van „Lichtstralen op den Akker der wereld". Gaarne vestigen wij op deze zendingsperiodiek de aan- dacht. Zij is een uitgave van den Zendingstudie-Raad, adres „De Nye Wehme" te Zeist. De prijs van vijf der- gelijke boekjes à 40 blz. is slechts f 1,50 per jaar.

Met genoegen hebben wij dit boekje gelezen. In Mid- delburg hadden wij het voorrecht Dr Otte te ontmoeten; spoedig daarop is hij gestorven. Hoe ontzachtelijk was zijn sterven aan de pest, gevolg van zijn naastenliefde. De waarde van dit boekje wordt zeer verhoogd door de persoonlijke herinneringen van Prof. Van Nes. Ook zal menigeen gaarne iets van de zending onder de Chinezen hooren, door een zendeling-arts verricht. Een portret van hem is ook opgenomen. Wij eindigen deze korte aankondiging met een woord van Dr Otte: „Als ik Christus ook maar een oogenblik uit het gezicht ver- lies, dan zink ik als Petrus in de golven, maar dan strekt Hij zijn hand weer uit en vat de mijne, en zijn liefelijke aanraking brengt mij weder op de plaats, waar Hij wil, dat ik zal staan".

De uitgave van deze boekjes is smaakvol.

J. D. W.

„De Heilige Geest en onze tijd" door Dr H. Fuglsang Damgaard.

J. N. Voorhoeve — Den Haag.

De naam van den schrijver zegt reeds, dat wij met een buitenlandsch product te doen hebben. Deze Deen- sche theoloog heeft ons hier een goed werkje gegeven. Op de waarde van het bezit en de werking van den Heiligen Geest wordt juist de nadruk gelegd. Zonder elke uitdrukking in elk opzicht te onderschrijven, kunnen wij het hartelijk aanbevelen. De lezing zal stichten. Zulk een woord als hier gesproken wordt, is noodig in onzen tijd. Zoo past dit boekje in den Pinkstertijd bij uitne- mendheid. De uitgave is keurig. Ons viel op bl. 13 de opmerking op, dat Pinksteren zich nooit kan herhalen, omdat de Geest gekomen is om onder ons te blijven. Men hoort en leest daarover wel eens anders!

J. D. W.

„De Macedoniër".

Gebr. Zomer & Keuning — Wageningen.

De uitgave van ons uitnemend zendings-tijdschrift gaat ook dit jaar weer geregeld door. Inderdaad, hier ont- vangen wij voortreffelijk werk. Wij hoorden, dat een enkele kerkeraad bedankt had. Dit is ten eerste te be- treuren, en eigenlijk onverantwoordelijk. Zou men willen, dat dit tijdschrift straks wegens gebrek aan be- langstelling moest bezwijken? Zeker, niet alle artikelen zijn tenminste voor onze ouderlingen van beteekenis; maar de regel is toch, dat ook de eenvoudige heel wat hier zal vinden, dat interesseert. Zoo geeft Dr Pol, de kenner bij uitnemendheid van onze zending, in het Mei- nummer een overzicht van den arbeid door Utrecht en Gelderland in de laatste 20 jaren; onze vereenigingen, die de zending behandelen aan de hand van het boek van Dr Pol, ontvangen hier de beslist noodige aanvulling. Dr Adriaanse zet zijn artikelen voort over het Syncre- tisme, wat de oogen opent voor gevaren, die ook in Nederland geen hersenschimmen zijn. Dr Esser licht in over de vrouwenemancipatie in de Arabisch-Islamsche wereld, wat vooral onze meisjesvereenigingen zal pakken. De mededeelingen over het Gereformeerd kerkelijk leven in Ned. Indië zijn voor ieder bestemd. De laatste rubriek „Van mijn Uitkijk" is ditmaal een heel mager beestje geworden, maar toch nog waard om te slachten.

J. D. W.